

Regulace cyklu spánku a bdění

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
Lékařská fakulta

MUDr. Vilém Novák, Ph.D.
Centrum pro poruchy spánku a
bdění, FN Ostrava

XXIII. ČESKÝ A XVIII. ČESKO-SLOVENSKÝ KONGRES SPÁNKOVÉ MEDICINY
Ostrava, 10.-12.11.2022

Charakteristika spánku

- Základní životní potřeba (voda, jídlo, spánek)
– homeostatický princip
- Vyskytuje se cyklicky – cirkadiánní princip
- Změněná (selektivně snížená) reaktivita
- Motorická inhibice, poloha vleže
- Lze jej ukončit vnějším podnětem
- V čase strukturovaný fyziologický proces
  - nREM (1 až 3) – postupný rozvoj pomalovlnné vysokovoltážní aktivity v EEG
  - REM – desynchronizovaná rychlá aktivita v EEG, atonie

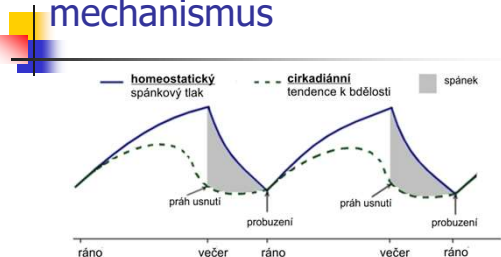

Homeostatický a cirkadiánní mechanismus

- **Homeostatický spánkový tlak (proces S)**
  - hromadí se během bdělosti
  - uvolňuje ve spánku
- **Cirkadiánní tendence k bdělosti (proces C)** ← řízená světlem

---

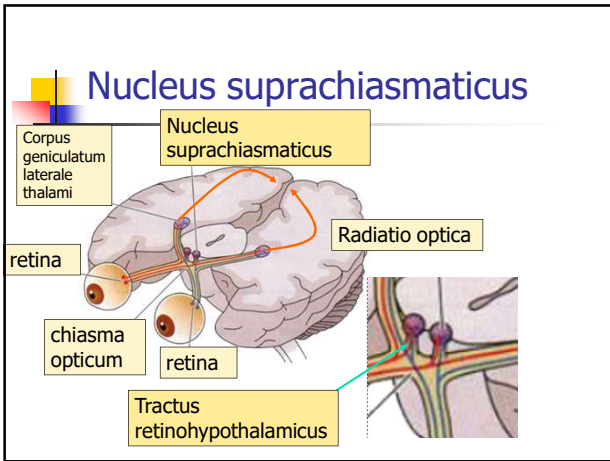

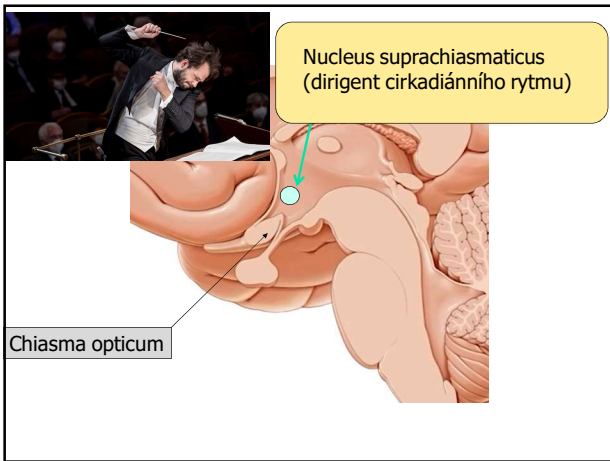

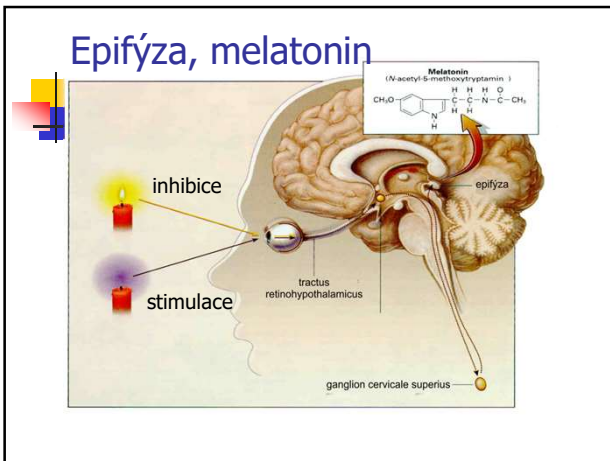

Struktura spánku

- Bdělost
- Non REM 1-3
- REM
- Neurony udržující bdělost
- Neurony startující nREM
- REM on
- REM off

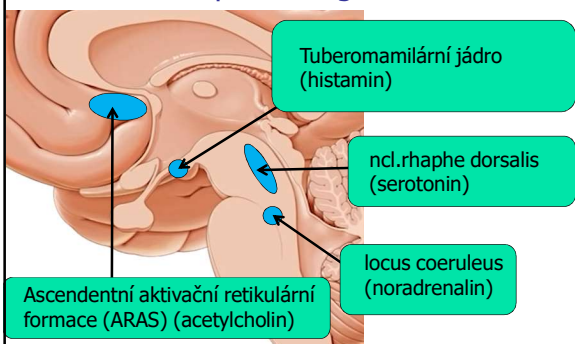

Bdění Wakefulness promoting neurons

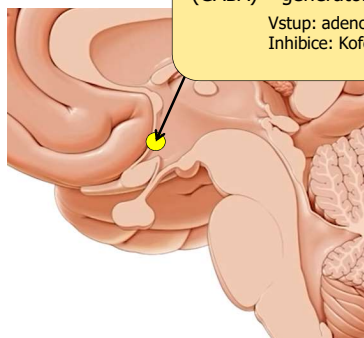

---

nREM spánek

Ventrolaterální preoptická oblast (GABA) – generátor nREM spánku
Vstup: adenosinové receptory
Inhibice: Kofein

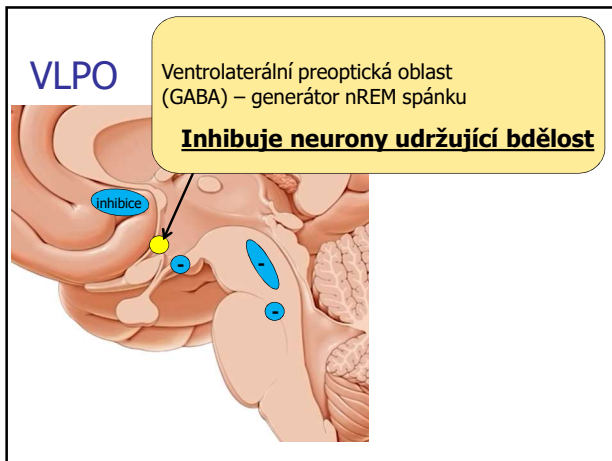

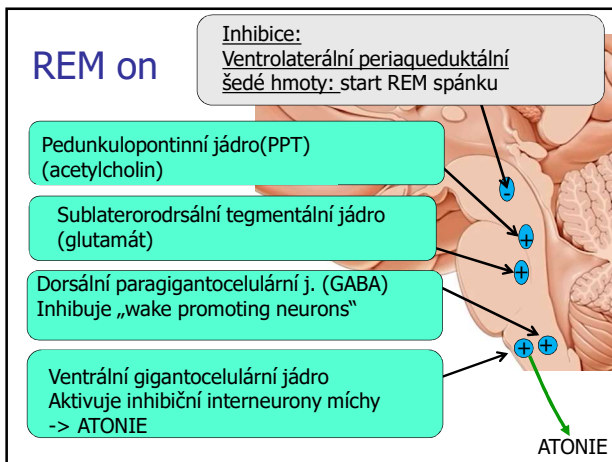

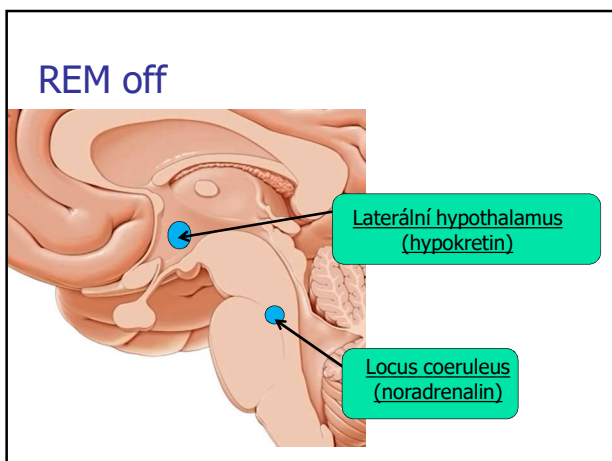

Hypokretinergní neurony

- Malá populace neuronů postero-laterálního hypothalamu (20-50 tisíc buněk)
- Možnosti poškození hypokretinergních neuronů
  - **autoimunitní reakce** *
(disponující faktor: HLA DQB1*0602 haplotyp)
  - Niemann-Pickova choroba typ C

* Autoimunita zprostředkovaná T-lymfocyty

Hypokretin/orexin

- Polypeptid (hypokretin 1, hypokretin 2)*
- Receptory Hcrt-R1 a Hcrt-R2
- Význam
  - Regulace cyklu spánku a bdění
    - Stimulace wake-promoting neurons
    - Inhibice REM-on neuronů
  - Regulace obživných reflexů (survival related behaviors)
- Fyziologicky zvýšené vylučování při emoci a sociální interakci

* hypokretin 1 = orexin A: polypeptid, 33 aminokyselin

* hypokretin 2 = orexin B: polypeptid, 28 aminokyselin

Narkolepsie typ 1

- **Nadměrná denní spavost** (3 měsíce a déle)
- Kataplexie (nemusí být vždy přítomna)
- Doprovodné příznaky (hypnagogní halucinace, spánkové obrny)
- **Paraklinické potvrzení**
  - PSG a MSLT
    - (SOREM 2x a více, zkrácená průměrná latence spánku v MSLT pod 8 minut)
    - **NEBO**
  - Hypokretin v likvoru < 110 pg/ml *

* Arbitrární cut-off hodnota 110pg/ml je předmětem diskuse
